
Miks on tegevusloata ettevõtte teenuste kasutamine ohtlik?

16. september 2021

Me tarbime igapäevaselt erinevaid kaupu ja teenuseid, vaevamata pead mõttega, kas kaupl ajal või teenusepakku jal on selleks vajalik tegevusluba või registreering olemas. Või kas ettevõtte on täitnud kõik seaduses ette nähtud nõudmised. Ja see ongi normaalne, sest enamasti inimesed ei peaks ki igapäevaelus selle peale mõtlema.

Kuid on ka selliseid valdkondi, kus taustauuring mingit teenust või toodet tarbides on mõistlik. Selliseks sektoriks on näiteks finantsteenuste turg. Iga inimene võiks enne finantsteenuse kasutamist

või mõne finantsettevõtte kliendiks hakkamist võtta hetke, et veenduda, et ettevõttel oleks kehtiv tegevusluba, sest muidu on oht sattuda pettuse ohvriks. Finantsteenuseid pakuvad muu hulgas pangad, investeerimisühingud, krediidiandjad ja makseasutused. Selleks, et Eesti äriühingul oleks õigus finantsteenuseid pakkuda, peab tema kontroll, juhtimine ja organisatsiooniline ülesehitus vastama seaduse nõuetele. Samuti peab tal olema Finantsinspeksiooni välja antud tegevusluba, millega kaasnevad ettevõttele ka tavapärasest karmimad nõuded. Näiteks, kui äriseadustiku kohaselt peab tavalise aktsiaseltsi aktsiakapital olema vähemalt 25 000 eurot, siis Finantsinspeksiooni tegevusloaga investeerimisühingu puhul on see sõltuvalt osutatavatest teenustest 50 000–730 000 eurot ehk kuni ligi 30 korda kõrgem.

Tegevusloata tegutsejat ähvardab vangla

Seaduses sätestatud nõuetele tuleb ettevõttel vastata nii tegevusloa taotlemise, kui ka igal ajahetkel peale selle saamist. Nagu nähtub juba eelnevalt toodud näitest seoses aktsiakapitaliga, võib Finantsinspeksiooni väljastatud loaga tegevus olla kulukam kui tegevus ilma loata. Ühelt poolt võibki olla kulukus (jättes siinkohal kõrvale tahtliku kelmuse toimepanemise) üheks peamiseks põhjuseks, miks teatud ettevõtjad otsustavad riskida ning pakkuda tegevusluba nõudvat teenust ilma tegevusloata. Seejuures ähvardavad riskid nii tegevusloata teenuse pakkujate kui ka selle tarbijate jaoks. Teenuse pakkuja jaoks on tegevusloata tegutsemise juures suurimaks riskiks see, et ta paneb toime kuriteo. Tegevusloata majandustegevus, mis pannakse toime krediidi-, kindlustus- või finantsteenusega seotud tegevusalal, on karistusseadustiku kohaselt kriminaalkorras karistatav. Füüsiline isik võib süüdimõistmise korral kanda kuni kolmeaastast vanglakaristust, juriidiline isik maksta aga trahvi 4000–16 000 000 eurot.

Mis ohud ähvardavad tegevusloata finantsettevõtte teenuseid kasutades?

Kuna tegevusloata ettevõtte üle puudub järelevalve, on inimesed selle ettevõttega tegemist tehes riskide osas haavatavamad. Isegi siis, kui sellise teenusepakkuja teenus ei erine näiliselt oma olemuselt seaduskuuleka teenusepakkuja teenusest, siis tegevusloa puudumise tõttu ei valva Finantsinspeksioon ega ka ükski teine asutus ettevõtte järele ehk ei kontrolli, kas ettevõtte ja tema teenused vastavad seadustele. Seda, kas pakutav teenus vastab seaduse nõuetele, võibki pidada teiseks suuremaks riskiks või ohuks. Näiteks võib tegevusloata tegutseva krediidiandja puhul esineda olulisi minetusi krediidi kulukuse määra ülempiiri järgimisel, mistõttu muutub kasutatav laen tarbija jaoks seadusega piiritletust oluliselt kallimaks.

Kui inimene otsustab tarbida teenust, mis vastavalt seadusele peaks alluma Finantsinspeksiooni järelevalvele, kuid tegevusloa puudumise tõttu ei allu, siis puudub Finantsinspeksioonil probleemide tekkimisel õiguslik alus ning võimalus ettevõtte tegevust kontrollida. Sellisel juhul on inimene oma probleemiga sisuliselt üksik ning ainukeseks võimaluseks oma õigusi kaitsta on esitada kohtusse hagi. Tegevusloa olemasolu on tarbija seisukohalt vaadates oluline ka siis, kui ettevõtte pankrotti läheb. Nimelt on Euroopa Liidus tegevusloa saanud krediitiasutustes avatud hoiused (sealhulgas pangakontol olevad vahendid) ning investeerimisühingute (sealhulgas krediitiasutuste ning fondivalitsejate) kaudu tehtud investeeringud teenusepakkujate pankroti või tegevusloa kehtetuks tunnistamise puhul tagatud. Hoiused hüvitatakse sellisel puhul kuni 100 000 euro ja investeeringud 20 000 euro ulatuses. On aga ilmne, et tegevusloata teenusepakkujate puhul selline tagamisskeem klientide vahendeid ei kaitse ning teenusepakkuja pankroti puhul jäävad kliendid tõenäoliselt ilma kogu oma hoiusest või investeeringust.

Kontrolli, kuhu on ettevõtte registreeritud

Üldjuhul toimub tegevusloata teenusepakkujate (äri)tegevus väljaspool Eestit ning kui Eesti kohus peakski langetama inimesele soodsa otsuse, võib lahendi täitmine osutuda äärmiselt keeruliseks, kui mitte öelda, et lausa võimatuks. Seega on ülioluline alati enne finantsteenuse pakkuja valikut veenduda, et tal oleks just Finantsinspektsiooni tegevusluba või õigus pakkuda teenuseid Eestis piiriüleselt. Seda saab hõlpsasti kontrollida Finantsinspektsiooni kodulehelt aadressil www.fi.ee.

Janar Stamm, Finantsinspektsiooni sunni rakendamise osakonna juht